

Szolgáltatás vagy szolgálat?

MAKÓ JÁNOS

Született 1936-ban, orvosi diplomáját 1960-ban szerezte. 1972—76 között a Pécsi Orvostudományi Egyetemen dolgozott, 1976-tól a SOTE Urológiai Klinikáján a művese-osztály vezetője, a Magyar Orvostudományi Kamara Etikai Kollégiumának elnöke.

Az orvos és a beteg kapcsolata

Egészségügyünk betegsége társadalmunk betegségének egy része, ezért javítása társadalmunk gyógyítását is szolgálja. Egy szerv betegségét nem lehet a szervezet egészétől függetlenül vizsgálni és gyógyítani, de nem tekinthetünk el a helyi tünetek kezelésétől sem, amíg a szervezet egészét gyógyítjuk.

Egészségügyünkben igen sok gond vár megoldásra. Ezek egy része döntően anyagi jellegű, másik része azonban jó irányban alakítható erkölcsi szemléletünk megváltoztatásával vagy megfelelő szemléletünk gyakorlati megvalósításával. Néhány olyan hibára igyekszem felhívni a figyelmet, amelyek megszüntetése elsősorban nem a pénztől függ.

Szomorú tény, hogy kevés beteg és hozzátartozója elégedett az orvosnak és munkatársainak magatartásával. Leggyakrabban azt róják fel, hogy kiszolgáltatott helyzetükkel visszaélünk. Kevés időt fordítunk rájuk, ridegen, sokszor közömbösen, néha ingerülten beszélünk velük, és csak akkor tekintjük őket egyenrangú embernek, ha anyagi ellenszolgáltatásban részesítenek bennünket. Az orvos keveset beszél a beteggel betegségéről, az alkalmazandó kezelés várható eredményeiről, mellékhatásairól, és csak igen ritkán életkörlményeiről. Az orvos utasítást ad, mint egy felsőbbrendű lény.

Valóban igazak ezek a vádak? az elmúlt rendszer tudatosan rakta a betegre az egészségügy anyagi terheinek nagy részét, amikor az orvosoknak és munkatársaiknak rendkívül alacsony fizetést állapított meg. A beteg nem veszi észre, hogy társadalmunkban, sajnos, nagyon sokan gondolkodnak és cselekszenek úgy — még talán ő is — mint ahogyan sok orvos és ápoló. De ha észreveszi is, az orvostól különb magatartást vár, és jogosan, mert az egészségét, az életét bízta rá. És ha nem tapasztalja az átlagon felüli gondoskodást, akkor csalódását az egész orvostársadalomra vetíti ki. Sajnos, az orvosok erkölcsi megbecsülése társadalmunkban lassan eléri a mélypontot. Az egészségügy reformjával próbálták és próbálják javítani a betegellátás színvonalát. Ennek a törekvésnek egyik elve, hogy az orvost anyagilag érdekeltté tegyék a jó munkavégzésben.

A beteg gyógyítását különösen a jogászok szolgáltatásnak tekintik. Törvényekkel, rendelkezésekkel próbálják meghatározni, hogy milyen legyen az orvos és a beteg kapcsolata. Ez a törekvés bizonyos keretek között szükséges, de a beteg és az orvos kapcsolata sokkal mélyebb, semhogy jogi eszközökkel meg lehetne határozni. Amire a jog nem képes, arra az etika igyekszik feleletet adni. A

Magyar Orvosi Kamara Etikai Kollégiumának néhány állásfoglalása útmutatást nyújt a betegek információjának módjáról, az orvosok egymás közötti kapcsolatáról, a szakvizsgálatok és konzíliumok etikájáról. Ezek az állásfoglalások minden orvos részére kötelező érvényűek.

A következőkben néhány olyan gondolatot szeretnék felvetni, ami a keresztény életre törekvő orvosnak szól. Természetesen az itt ajánlott szemléletet a nem keresztény eszméket valló orvos is magáévá teheti — és biztosan tesz is — más indítékok alapján.

Orvos és kereszténység

Van-e keresztény orvos? Mauriac mondta, hogy ő nem keresztény író, hanem keresztény és író. Valahogy így gondolom én is. Nincs keresztény orvos, hanem van kereszténységet élni igyekvő ember, aki orvosi hivatással rendelkezik. Az emberi magatartásban kell megnyilvánulnia a keresztény jelzőnek.

A kereszténység lényege a szeretet. Teremtőnk szeretete, és Isten teremtményének, az embernek a szeretete. Nem szerethetjük Istent, akit nem látunk, ha nem szeretjük az embert, akit látunk.

Jézus részben életével, részben tanításával mutatta meg, hogyan lehetünk Isten gyermekei. Ő, a megtestesült második isteni személy mondta, hogy nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy Ő szolgáljon. A szolgálat nem alacsonyít le, sőt felemel és így a tökéletesedés egyik eszközévé válik.

Mindnyájan egy Atyának vagyunk a gyermekei. A szenvedő emberben nem csupán testvérünket, hanem Krisztust kell látnunk. Ő mondotta: „amit egynek tesztek a legkisebbek közül, nekem tesztek”.

Tudom, hogy napi gondjaink között időnként elfelejtkezünk erről az eszméről, de ha gyakran gondolunk a szolgálatra, egyre inkább természetünké fog válni.

A szolgálatnak különböző fokozatai vannak. Az orvos lelkialkatától, családi állapotától, házastársa szemléletétől függően fogja a szolgálatot teljesíteni. A szolgálat nem azt jelenti, hogy egész életünkben mindig a második helyre kell szorítanunk magunkat, családjunkat. A családi és az orvosi hivatást, szolgálatot sokszor igen nehéz összhangba hozni!

A beteg szolgálata

Hogyan szolgáljuk a beteg embert? Csak általános elveket mondhatunk, konkrét recepteket nem. Fordítsunk elég időt a betegre már az első találkozáskor. Hallgassuk meg részletesen panaszát. A beteg érezze, hogy mi érte vagyunk. Olyan hangon beszéljünk vele, melyből arra tud következtetni, hogy most ő a legfontosabb számunkra. Későbbi találkozások erősítsék a személyes kapcsolatot. Egyre többet mondjunk el a betegségről, ha igényli. Tájékoztassuk minden vizsgálatról. Beavatkozás előtt, megfelelő információ után kérjünk tőle egyetértő nyilatkozatot. Akarata ellenére semmit se tegyünk, de legyen elég türelmünk meggyőzni őt arról, amit mi az ő érdekében helyesnek tartunk. A beteget először embernek tekintsük, és csak azután betegnek. Hankiss János zsol-

**Az ima és az öröm
szerepe**

tárával szólva: „Miért nem beszélsz? Miért nem oldozol fel kegyetlen kétségbeesésemből, szorongásomból, elkeseredettségemből? Egyetlen jó szóval.” Nem a betegséget, hanem a beteg embert kell kezelnünk. A gyógyításban jelentősége van az orvos szavának is, magatartásának is. Az orvosnak gyógyszerre is kell válnia! Fontos, hogy ne várjunk sem erkölcsi, sem anyagi köszönetet munkánkért. Munkánk legyen imádság, Isten dicsőítése! Az eredményeknek természetesen örülünk, de nemcsak a sikerért dolgozunk. Ha ilyen lelkiülettel végezzük munkánkat, nem fog csalódás érni, vagy könnyebben elviseljük a csalódást, ha a beteg vagy munkatársaink, feletteseink nem értékelik fáradozásainkat.

Imádkozzunk a ránk bízott betegekért. A keresztény ember hisz az imádság erejében. A keresztény orvos használja ezt a természetfeletti eszközt betegeinek testi-lelki gyógyításában. Természetes, hogy az imádság nem a szakmai hiányosságok helyettesítésére van. A keresztény orvos állapotbeli kötelessége tudásának folyamatos gyarapítása.

Mindennapi munkánkat hassa át az öröm. Adjunk hálát az Úristennek, hogy olyan hivatást adott, amivel a nap minden órájában tudunk másokon segíteni. Szinte állandóan tehetünk jót! Engedjük magunkat alakítani, hogy egyre jobb eszközök lehessünk Isten kezében. Tudatosítsuk magunkban, hogy bármilyen eredményt érünk is el, az nem a mi érdemünk. Istennek köszönhetjük tulajdonságainkat, képességeinket, Ő helyezett olyan körülmények közé, hogy azzá lettünk, amik vagyunk. Hibáink sem keseríthetnek el, mert tudjuk, hogyha hagyjuk, Isten úgy alakít majd bennünket, hogy egyre hasznosabb eszközei legyünk.

A szolgálatnak van egy sajátos területe, a gyógyíthatatlan beteg kezelése. Ezt a területet éppen csak megemlítem, mert erről könyveket olvashatunk, de ennek ellenére a gyakorlatban igen sok hibát követünk el. El kell kísérmünk betegeinket együttérzésünkkel, kellő gyógyszereléssel, megfelelő minőségű és mennyiségű fájdalomcsillapítóval, a beteg és családjának tapintatos, de őszinte felkészítésével az élet talán legfontosabb szakaszához, a halálhoz.